

University Of
Guilan

Journal of
Sport Management and Development
Vol 13, Iss 4, Serial No 40
DOI: [10.22124/jsmd.2023.24162.2789](https://doi.org/10.22124/jsmd.2023.24162.2789)

Research Paper

Presenting a Simulation Model for Sports Tourism Development in Ardabil Province, Iran

Zarei, Ghasem^{1*}, Naghavi, SeyedAli²

Received: Mar 21, 2023

Accepted: Oct 10, 2023

Abstract

Objective: The present study aimed to develop a simulation model for Sports Tourism Development (STD) in Ardabil Province, Iran.

Methodology: Utilizing a mixed-methods (qualitative and quantitative) research design, this applied study with a descriptive-analytical approach was performed on theoretical and experimental experts (n=18) as the statistical population, selected via non-probability, purposive sampling. For this purpose, interviews and questionnaires were employed as the data collection tools. During the qualitative phase, the main categories (themes) and sub-categories (sub-themes) of STD in Ardabil Province, Iran, were initially identified based on thematic analysis. Then, in the quantitative phase, the effective factors were prioritized by the fuzzy Delphi method (FDM). At last, the given factors acquired from the qualitative analysis were simulated with reference to System Dynamics (SD) and Agent-Based Modeling (ABM). The data analysis was also performed using MAXQDA 20 in the qualitative phase, Microsoft Excel, AnyLogic and Vensim in the quantitative one.

Results: The study results reduced to 62 initial codes, 13 sub-categories, 6 main categories (i.e., infrastructural, economic, macro-policies of sports tourism, marketing, sports, and human resources). In this sense, the infrastructural factor was in the first priority as the most effective one. Besides, the simulation output demonstrated that the proposed model could adequately estimate the future of STD in Ardabil Province, Iran.

Conclusion: According to the results of the research, it is desirable for the managers of Ardabil province to pay special attention to the identified effective factors for the development of sports tourism.

Keywords: Development, Sports Tourism, System Dynamics, Agent-Based Modeling.

1. Professor of Business Administration, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran,

2. Ph.D. Student of Business Administration, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

* Corresponding author's e-mail address: zareigz@gmail.com

Cite this article: Zarei, GH., & Naghavi, S.A. (2025). Presenting a Simulation Model for Sports Tourism Development in Ardabil Province, Iran. *Journal of Sport Management and Development*, 13(40), 185-211.

DOI: <http://doi.org/10.22124/jsmd.2023.24162.2789>

Extended Abstract

Introduction and State of Problem

Tourism has been acknowledged as the world's third most profitable industry, in the wake of the oil and automotive industries (Khajehpour et al., 2016). During the last few years, most countries, in general those recognizing the best position of the tourism industry in the patterns of economic growth and development, have attempted to multiply the relevant facilities for this purpose (Parsamehr et al., 2023). As evidenced in the literature, numerous studies have up to now reflected on Sports Tourism Development (STD) as a static system, but no agent-based modeling (ABM) has been achieved in this domain in spite of its utmost importance. Given the high potential and capacity in Ardabil Province, Iran, in terms of sports tourism and the need to enter this field thanks to its high value creation and income generation, along with the lack of research, simulating the multifaceted nature of STD seems to be unavoidable. In view of the effective factors, this study was thus to present a model for simulating STD in Ardabil Province, Iran.

Methodology

Utilizing a mixed-methods (qualitative-quantitative) research design, this applied study was fulfilled based on a descriptive-analytical approach. The statistical population included university professors and sports tourism managers. Snowball sampling was also conducted (due to the high number of theoretical and experimental experts and the possibility of not knowing them), and continued until theoretical saturation was reached (N=18). The data collection tools were interviews and questionnaires. To meet the research objectives, thematic analysis, as a qualitative method, was practiced in the first step to identify the effective factors in STD in Ardabil Province, Iran. Upon identifying the given factors, the fuzzy Delphi method (FDM) was exploited as the second step to prioritize them. During the third step, after determining the importance of each factor affecting STD in this region, a dynamic system simulation model was developed. In the fourth step, STD in Ardabil Province, Iran, was ultimately modeled. In the qualitative part of this study, the validity and reliability of the interviews were measured and confirmed, using the Q-sort and Cohen's kappa coefficient, respectively. In the quantitative part, the validity of the questionnaires was evaluated through the relative content validity method and their reliability was checked based on the test-retest method, and settled. The dynamic system model,

like others, could represent a real-world system; therefore, it was employed to investigate the system behavior under diverse experimental conditions. Additionally, the validity of the model was established by various tests. The time interval considered in this study was between 2016 and 2021, which was applied to forecast the horizon of the next five years after verifying the validity and reliability of the model. To find the ABM validity, the expert opinions were further obtained via face-to-face interviews. In this line, the MAXQDA 20 software package was used for thematic analysis. The FDM calculations were also done in the Microsoft Excel, and the dynamic system simulation model and the ABM were practiced via the Vensim and AnyLogic software programs, respectively.

Results

Based on the study findings, 62 primary codes, 13 sub-themes, and six main themes (namely, infrastructural, economic, sports tourism macropolicies, marketing, sports, and human resources) were identified. In this sense, the infrastructural factor with the total mean score of 0.833 in terms of defuzzification was as the first priority, and then the economic factor (0.767) and the sports tourism macropolicies factor (0.758) were ranked the second and third, respectively. As well, the marketing factor with the total mean score of 0.733 in view of defuzzification was placed in the fourth priority, the sports factor (0.708) was the fifth, and the human resources factor (0.706) was ranked the sixth. The simulation output demonstrated that the number of sports tourists to Ardabil Province, Iran, was to reach 1,200,000 people at the end of the simulation period, and the STD in this region was 60%. As well, the proposed model could adequately estimate the future of STD in Ardabil Province, Iran.

Discussion and Conclusion

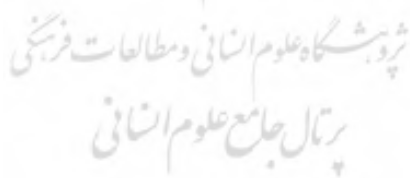
Investigating and presenting a model for simulating the factors affecting STD in this study, it was concluded that such factors could be incorporated into the policies and measures taken by the relevant managers owing to their impact on the growth of STD. As well, prioritizing these factors aimed to help reach an in-depth understanding of the most effective ones. According to the study findings, sports tourism managers are recommended to draw on the factors introduced here in their development plans with regard to the horizons of sports tourism in the long run. It is noteworthy that taking account of these factors in development plans might not bring about full development; thus, it is vital to basically address

this issue by laying focus on other effective factors beyond this system. In line with the study results, as a general policy, it is desirable for the managers in tourism and sports organizations in Ardabil Province, Iran, to implement this model at a specific time and measure its ability to boost the effectiveness of STD. If the proposed model gives rise to development in practice, it can be exploited in the future.

Keywords: Development, Sports Tourism, System Dynamics, Agent-Based Modeling.

References

- Khajepour, A., Dosti, M., & Taheri, R. (2016). An Analysis of Sports Tourism Attractions of the Province of Khorasan Razavi Using AHP and SWOT Mix Models. *Tourism and Leisure Time*, 4(7), 53-62. [In Persian]
- Parsamehr, M., Nouri, M. S., Mahtab, N., & Veisi, K. (2023). Designing a Model for the Development of Iran's Sports Tourism Industry and Explaining its Future based on Scenario Writing in the Horizon of 1420. *Sport Management Journal*, 15(1), 313-330. [In Persian]

طراحی مدل شبیه‌سازی توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل

قاسم زارعی^{*}، سیدعلی نقوی

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۰۱

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر، طراحی مدل شبیه‌سازی توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل بود. **روش‌شناسی:** روش پژوهش حاضر روش آمیخته (کیفی و کمی) که از نظر هدف، کاربردی و از حیث ماهیت و روش، توصیفی تحلیلی بود. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۸ نفر از خبرگان نظری و تجربی بود. نمونه‌گیری به روش غیراحتمالی و به صورت هدفمند بود و ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه و پرسشنامه بود. در بخش کیفی با استفاده از روش تحلیل مضمون به شناسایی مقوله‌های اصلی و فرعی توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل پرداخته شد. سپس در بخش کمی، عوامل مؤثر شناسایی شده با استفاده از روش دلفی فازی اولویت‌بندی شد و در نهایت معیارهای حاصل از تحلیل کیفی پژوهش با استفاده از روش‌های پویایی سیستم و مدل‌سازی عامل‌بنیان شبیه‌سازی شد. تحلیل داده‌های پژوهش در فاز کیفی با نرم‌افزارهای MAXQDA20 و در فاز کمی با نرم‌افزارهای Excel، AnyLogic و Vensim انجام شده است.

یافته‌ها: بر اساس نتایج پژوهش ۶۲ کد اولیه، ۱۳ مضمون فرعی و ۶ مضمون اصلی (زیرساختی، اقتصادی، سیاست‌های کلان گردشگری ورزشی، بازاریابی، ورزشی و منابع انسانی) شناسایی شد که عامل زیرساختی به عنوان تأثیرگذارترین عامل شناخته شد. همچنین نتایج شبیه‌سازی نشان داد، مدل ارائه شده می‌تواند برآورد مناسبی از آتیه توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل ارائه دهد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش، مطلوب است تا مدیران استان اردبیل برای توسعه گردشگری ورزشی، توجه ویژه‌ای روی عوامل مؤثر شناسایی شده داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: توسعه، گردشگری ورزشی، پویایی سیستم، مدل‌سازی عامل‌بنیان

۱. استاد مدیریت بازرگانی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۲. دانشجوی دکتری مدیریت بازرگانی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: zareigz@gmail.com

استناد: زارعی، قاسم و نقوی، سیدعلی. (۲۰۲۵). طراحی مدل شبیه‌سازی توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل. نشریه مدیریت و توسعه ورزش، ۴(۴۰)، ۱۸۵-۲۱۱.

DOI: <http://doi.org/10.22124/jsmd.2023.24162.2789>

مقدمه

امروزه در میان صنایع خدماتی، صنعت گردشگری از بخش‌های پیش‌تاز و در حال رشد در سطح بین‌المللی است و یکی از بخش‌های مهم اقتصادی است که به‌عنوان صنعت پاک قلمداد شده و ضمن افزایش درآمدهای ارزی برای اقتصاد ملی، کمک شایسته‌ای به رونق اشتغال و ایجاد درآمد کرده است. صنعت گردشگری، پس از صنایع نفت و خودروسازی، سومین صنعت درآمدزای جهان است (Khajehpour et al, 2016). از این‌رو مشهود است که طی سالیان گذشته بسیاری از کشورهای جهان با درک موقعیت برتر صنعت گردشگری در الگوهای مختلف توسعه اقتصادی، در پی آن هستند تا امکانات گردشگری خود را گسترش دهند (Parsamehr et al, 2023). در این میان، گردشگری ورزشی به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های این صنعت، سهم اساسی در این زمینه دارد (Keamasi Salkhori et al, 2019). گردشگری ورزشی در دهه‌های اخیر شکل جدیدی از گردشگری معرفی شده است و پیوند میان گردشگری و ورزش نوع جدیدی از گردشگری را ایجاد کرده که ساختار جدید و جامعی برای پر کردن اوقات فراغت و تفریح همراه با نشاط روانی و جسمانی انسان به‌وجود آورده است. امروزه ورزش نیز یکی از صنایع مهم در دنیا و از متداول‌ترین عوامل ایجاد انگیزه برای گردشگران است. ایده ورزش به‌عنوان جذابیت گردشگری، موضوع جدیدی نیست، اما پایه‌های تئوریک جذابیت‌های ورزشی اخیراً مورد توجه قرار گرفته است. ورزش همچون دیگر عوامل

جلب‌کننده، از جذابیت‌های گردشگری است، با این تفاوت که جلب‌کننده‌ای منحصر به فرد است. ورزش این توانایی را دارد که گردشگران زیادی را به خود جلب کند؛ بنابراین رویدادهایی که دربردارنده ورزش هستند، خود نوعی جذابیت به‌شمار می‌آیند و به‌عنوان یک عامل جلب‌کننده گردشگری به شهر یا کشور مقصد عمل می‌کنند (Parsamehr et al, 2023).

گردشگری ورزشی شامل هرگونه سفر از محل اقامت به‌منظور شرکت در فعالیت ورزشی تفریحی یا رقابتی، مشاهده ورزشی در سطوح آماتور یا حرفه‌ای یا بازدید و مشاهده یک جاذبه ورزشی است، به‌طور موقتی از اجتماع محدوده زندگی خود دور می‌شوند. با توجه به آمار، حدود ۳۲ درصد از توفیقات و دستیابی‌های جهانی گردشگری به گردشگری ورزشی اختصاص دارد (Gravand et al, 2013). اهمیت گردشگری ورزشی به‌حدی است که کمیته بین‌المللی المپیک و سازمان جهانی جهانگردی، کنفرانس‌های بین‌المللی را برای تجزیه و تحلیل مسائل مربوط به گردشگری ورزشی در خلال بازی‌های المپیک برگزار و در جهت اخذ تفاهم‌نامه مشترک بین دو سازمان تلاش می‌کنند. حتی در بعضی از کشورهای جهان فعالیت‌های مربوط به گردشگری و ورزش در قالب وزارتخانه‌ای ویژه به نام گردشگری ورزشی امور مربوطه را برنامه‌ریزی و اجرا می‌کند (Javid et al, 2015).

کشور ایران به دلیل وجود جاذبه‌های طبیعی و آب و هوایی متنوع، ظرفیت زیادی برای توسعه گردشگری ورزشی دارد (Khodabakhshzade et al, 2020). جاذبه‌های طبیعی مربوط به دامنه‌نوردی و طبیعت‌گردی، ورزش‌های ساحلی، آبی و تابستانی، بیابان‌گردی و کویرنوردی و

جاذبه‌های مربوط به شکار و صید بیش‌ترین اهمیت را در توسعه گردشگری ورزشی ایران دارند (Parsamehr et al, 2023). از این‌رو برنامه‌ریزی، هدایت و توسعه صنعت گردشگری، به‌خصوص گردشگری ورزشی می‌تواند به‌عنوان یکی از منابع بسیار مهم کسب درآمد و ایجاد اشتغال که دارای تأثیرات اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی فوق‌العاده‌ای نیز می‌باشد به‌عنوان یک نیاز مطرح می‌شود، اما هدایت این فرآیند با شناخت علمی قابلیت‌ها، پتانسیل‌ها و تنگناهای موجود در هر منطقه از کشور میسر است. در این میان استان اردبیل به دلیل ویژگی‌های ممتاز آب و هوایی و طبیعی و آب درمانی، قطب ورزش ایران است و در حال توسعه زیرساخت‌های گوناگون و افزایش جاذبه‌های مکمل برای خارج نمودن گردشگری این استان از حالت فصلی است، به نحوی که ایجاد شهربازی، نمایشگاه‌های صنایع دستی، تجهیز و توسعه پیست اسکی آلوارس، بهره‌گیری از انواع ورزش‌های زمستانی، دوچرخه‌سواری و موتورسواری کوهستان، برگزاری جشنواره‌های ورزشی و غیره بر رونق گردشگری ورزشی در استان اردبیل خواهد افزود. همچنین برپایی اردوهای بدنسازی و آمادگی تیم‌های ورزشی گوناگون کشور در شهرهای اردبیل اعم از تیم‌های ورزشی باشگاهی و ملی مانند فوتبال، کشتی، اسکی روی برف، اسکی روی چمن در تفرجگاه فندقلوی اردبیل، کانوپولو و قایقرانی در دریاچه‌های نئور و شورابیل اردبیل، اردوهای کوهنوردی و صخره‌نوردی و دوچرخه‌سواری کوهستان در دامنه‌های کوه سبلان و آب‌درمانی در مراکز آب‌درمانی و تندرستی می‌تواند بر تنوع‌بخشی، رونق و توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل بیافزاید. علاوه بر این ملاقات با قهرمانان سرشناس و مهم ورزشی استان مزیتی است که به خوبی در

استان اردبیل به چشم می‌خورد و می‌تواند موجب تقویت جایگاه فرهنگی و گردشگری شهر و استان اردبیل به مثابه قطب ورزش و تندرستی کشور شود (Tajzadeh Namin et al, 2013). لذا، برای برنامه‌ریزی در راستای توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل باید نخست عوامل مؤثر را شناسایی کرد. در زمینه عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی مطالعات متعددی انجام گرفته که در ادامه، به برخی از مطالعاتی که در این زمینه صورت گرفته، اشاره شده است.

Bagheri et al, 2023 در پژوهشی که هدف آن شناسایی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذار در مقاصد گردشگری ورزشی بود، به این نتیجه رسیدند که عوامل نهادی و سیاسی، قانونی و سیاست‌گذاری، مدیریتی و سازمانی و فرهنگی اجتماعی بر سرمایه‌گذاری در مقاصد گردشگری ورزشی تأثیر دارند. Ahmadi et al, 2022 در پژوهشی که هدف آن تدوین راهبردهای توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل بود، به این نتیجه رسیدند که گویه بیمه حوادث ورزشکاران در میان نقاط قوت، بالاترین میزان اهمیت را دارد و در بخش ضعف، گویه استفاده کم از تجارب موجود در توسعه متقابل ورزش و گردشگری به‌عنوان بالاترین نقطه ضعف از دیدگاه پاسخ‌دهندگان قرار دارد و در بخش فرصت‌ها، گویه وجود راهنمایان زبده و توانا در جذب گردشگران ورزشی خارجی بالاترین میزان اهمیت و در بخش تهدیدها گویه کمبود برنامه جامع و هماهنگ توسعه گردشگری ورزشی به‌عنوان بالاترین مورد که صنعت گردشگری استان اردبیل را مورد تهدید قرار می‌دهد، انتخاب شد. همچنین نتایج حاکی از آن بود که گردشگری ورزشی استان اردبیل از لحاظ موقعیت

راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در استان اردبیل، انجام دادند. نتایج حاکی از آن بود که عوامل سیاسی و قانونی، محیطی و زیرساختی، اطلاع رسانی و تبلیغاتی، اقتصادی، مدیریتی، امنیتی و ایمنی، فرهنگی و اجتماعی جزو طبقات اصلی توسعه گردشگری ماجراجویانه در استان اردبیل به شمار می روند.

Salahie, 2018 در پژوهشی که هدف آن مطالعه عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی کوهستان با تمرکز بر نوآوری بود، به این نتیجه رسید که عوامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست-محیطی بر توسعه گردشگری ورزشی کوهستان تأثیر دارد. نتایج مطالعات Droodi & Hasni, 2016 نشان داد که زیرساخت گردشگری، زیرساخت ورزشی، رویداد ورزشی و توجه مسئولان از عوامل مؤثر در گسترش گردشگری ورزشی در استان زنجان می باشند. این تأثیرات به ترتیب مربوط به زیرساخت ورزشی، توجه مسئولان، زیرساخت گردشگری و رویداد ورزشی بوده است. Nobakht et al, 2014 در پژوهش خود به بررسی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل پرداختند. نتایج نشان داد که سرگرمی ها و فعالیت های تفریحی، تربیت بدنی، خدمات ورزشی، گردشگری، امکانات و زیرساخت ها، منابع طبیعی، خدمات اطلاع رسانی و ارتباطات، تأسیسات رفاهی و خدمات حمل و نقل عواملی هستند که به ترتیب در توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل مؤثرند. Khalo Firozabadi, 2013 در پژوهشی با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی در شهر مشهد، نه عامل را شناسایی کرد که به-ترتیب اهمیت؛ تربیت بدنی، امکانات و زیرساخت-ها، تأسیسات رفاهی، خدمات ورزشی، خدمات اطلاع رسانی و ارتباطات، سرگرمی و فعالیت های

استراتژیک در منطقه محافظه کارانه (تدافعی) قرار دارد. Aghdam, 2021 در پژوهشی که هدف آن شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی زمستانی در اردبیل بود، به این نتیجه رسید که عوامل مؤثر، شامل احساس آرامش و امنیت، دسترسی به امکانات و خدمات، طبیعی و اکولوژیکی، خدمات اطلاع رسانی، جاذبه های گردشگری، ایجاد مراکز گردشگری زمستانی و تسهیلات جاده ای و حمل و نقل بر توسعه گردشگری ورزشی زمستانی تأثیر مثبت معنی داری دارد و این عوامل جزئی از عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی زمستانی در اردبیل است. یافته های پژوهش Keshtidar et al, 2021 نشان داد که شش متغیر در توسعه گردشگری ورزشی نقش دارند که به ترتیب شامل جاذبه های گردشگری و طبیعی، عوامل تبلیغاتی و بازاریابی، عوامل زیرساختی و امکاناتی، عوامل مربوط به رویدادها، عوامل فرهنگی اجتماعی و عوامل مدیریتی است. Javid et al, 2021 در پژوهشی که هدف آن تعیین شاخص های مؤثر بر الگوی فصلی مقاصد گردشگری ورزشی بود، به این نتیجه رسیدند که عوامل فرهنگی و اجتماعی، بازاریابی و تبلیغات، مدیریتی و سازمانی، نهادی و سیاست گذاری، زیرساختی و موانع و چالش های فصلی بودن بر توسعه اقتصاد منطقه ای مقاصد گردشگری ورزشی تأثیر دارند. نتایج مطالعه Khodabakhshzade et al, 2020 نشان داد که شاخص های اقتصادی، سیاسی، ارتباطی، زیرساختی و مدیریتی، به عنوان معیارها و شاخص هایی برای ارزیابی میزان توسعه گردشگری ورزشی هستند. Moharramzadeh & Imanzadeh, 2019 پژوهشی با هدف بررسی

گردشگری ورزشی متشکل از اجزای متعامل بوده و ماهیت پویا دارد. همچنین در مطالعات مذکور، با استفاده از مدل‌ها و روش‌های آماری انجام شده و این درحالی است که کاربرد روش‌های آماری زمانی امکان‌پذیر خواهد بود که ساختار سیستم در طول زمان ثابت بوده و نیاز به ارائه جزئیات نباشد. برخلاف روش‌ها و مدل‌های آماری، روش‌های پویایی سیستم و عامل‌محور، عوامل و تعاملات بین آن‌ها را در هر سطحی از پیچیدگی مدنظر داشته و آن‌ها را در چارچوب‌های محاسباتی قرار می‌دهد. این روش‌ها زمانی کاربرد خواهد داشت که در سیستم، عوامل علاوه بر آن که قدرت یادگیری و کسب تجربه دارند، به‌صورت پویا با یکدیگر در ارتباط بوده و در شکل‌دهی رفتارهای راهبردی پویا مشارکت کنند. علی‌رغم اهمیت این مسئله، پیشینه موضوع نشان می‌دهد که تاکنون هیچ مدل‌سازی عامل‌بنیانی در این حوزه صورت نگرفته است. با توجه به ظرفیت بالقوه و پتانسیل‌های بسیار خوب شهر اردبیل در مسئله گردشگری ورزشی و لزوم وارد شدن به این حوزه به دلیل ارزش‌آفرینی و درآمدزایی بسیار زیاد و همچنین نبود پژوهشی در این خصوص؛ ضرورت انجام این پژوهش برای شبیه‌سازی ماهیت پیچیده توسعه گردشگری ورزشی اجتناب‌ناپذیر است. هدف از این پژوهش، با در نظر گرفتن مجموع عوامل فوق‌الذکر ارائه مدلی است که بتواند با در نظر گرفتن عوامل کلیدی، توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل را شبیه‌سازی کند تا بتوان نقش ارزنده‌ای در کمک به مدیران، به‌منظور توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل ایفا کرد.

تفریحی، منابع طبیعی، حمل‌ونقل و میراث فرهنگی و گردشگری بودند. مرور پیشینه موضوع نشان می‌دهد که علی‌رغم وجود پژوهش‌هایی در این حوزه، وجود یک پژوهش جامع که عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی را به‌صورت یکپارچه مورد مطالعه قرار دهد و روابط درونی بین این عوامل را به‌صورت تفصیلی بررسی نماید، ضروری به‌نظر می‌رسد. همچنین پژوهش‌های پیش‌تر در خصوص عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی، می‌تواند گام‌های اساسی را در راستای شناخت و آگاهی بیش‌تر در زمینه کنترل عوامل مخل و تقویت عوامل مثبت مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی فراهم آورد. همچنین توسعه گردشگری ورزشی فراتر از یک دید تک بعدی است و لذا فراتر از فرآیندهای مرسوم متغیرهای مربوط به توسعه گردشگری ورزشی باید محاسبه شود. موضوع مهمی که تحلیل جامع پیش‌رو به خوبی از عهده آن بر می‌آید این سازه‌ها در ارتباط با هم معنی واقعی خود را پیدا می‌کنند که اگر به‌صورت مجزا مورد بررسی قرار بگیرد ممکن است نتیجه مورد نظر دیده نشود. بر مبنای پژوهش‌های پیشین نحوه اثرگذاری همزمان اجزای این فرآیند بر روی توسعه گردشگری ورزشی چندان مشخص نیست. با توجه به ماهیت چند بعدی توسعه گردشگری ورزشی، اگر این اجزا به‌صورت مجزا دیده شود، مدل‌های ناقصی تولید خواهد شد. بنابراین ضروری است به‌منظور پرکردن شکاف پژوهشی و مشاهده شواهد بیش‌تر توسعه گردشگری ورزشی در قالب یک مدل جامع مورد بررسی قرار بگیرد. با توجه به بررسی و جست‌وجوی پژوهش‌های انجام‌شده، مشاهده شد که در بسیاری از مطالعات، توسعه گردشگری ورزشی به‌عنوان یک نظام ایستا مورد بررسی قرار گرفته است. این درحالی است که توسعه

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر روش آمیخته (کیفی و کمی) که از نظر هدف، کاربردی و از حیث ماهیت و روش، توصیفی - تحلیلی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل اساتید دانشگاه و مدیران گردشگری ورزشی بود. نمونه گیری با روش گلوله برفی (با توجه به بالابودن تعداد خبرگان این حوزه و احتمال عدم شناخت همه خبرگان نظری (اساتید دانشگاه) و خبرگان تجربی (مدیران گردشگری ورزشی) توسط محقق تا دستیابی به اشباع نظری (N=118) ادامه یافت. به این ترتیب که در سه مصاحبه آخر اطلاعات تازه ای به مجموع اطلاعات حاصل از مصاحبه با شرکت کنندگان افزوده نشد. مصاحبه با شرکت کنندگان در مجموع به مدت ۶۰ ساعت معادل ۳۶۰۰ دقیقه به طول انجامید. ملاک انتخاب خبرگان تجربی، حداقل ۱۰ سال سابقه مدیریت در حوزه گردشگری ورزشی بوده است. خبرگان نظری نیز از میان اساتید دانشگاه ها که دارای تألیف علمی مرتبط در قالب کتاب و مقاله بوده اند، انتخاب شده اند. جهت جمع آوری داده های پژوهش از مصاحبه و پرسشنامه استفاده شده است. مراحل انجام این پژوهش به شرح زیر است:

در گام اول برای شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل از روش تحلیل مضمون که یکی از روش های کیفی است، استفاده شد و برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای (مضمون ها) موجود، داده ها سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف شدند. بر این اساس و به منظور تحلیل داده های جمع آوری شده، مراحل زیر انجام شد. در مرحله اول یا آشنایی با داده ها، پس از انجام مصاحبه نیمه ساختاریافته با هر یک از مصاحبه شوندگان، متن مصاحبه روی کاغذ ثبت و بارها مطالعه شد. در مرحله دوم، یعنی ایجاد کدهای

اولیه، پس از آشنایی اولیه و مطالعه هر مصاحبه، مفاهیم و شاخص های اولیه، در قالب کدهای اولیه، تلخیص و نشانه گذاری شدند. در مرحله سوم، با بهره گیری از تجربه و خلاقیت محققان و همچنین، استفاده از ادبیات جمع آوری شده، مفاهیم شناسایی شده بر اساس قرابت و نزدیکی مفهومی به یکدیگر، در برجسب های کلی تر دسته بندی شدند و مضمون های فرعی اولیه شکل گرفت. در مرحله چهارم، به تعریف و نام گذاری مضمون های اصلی پرداخته شد. در گام دوم بعد از شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی، از روش دلفی فازی برای اولویت بندی (میزان اهمیت) عوامل بهره گرفته شد. در مرحله اول این روش پرسشنامه ای شامل ۶ عامل تأثیرگذار بر توسعه گردشگری ورزشی در اختیار اعضای گروه خبره قرار گرفت و از آن ها درخواست شد نظرشان را درباره هر معیار در قالب متغیرهای کلامی مندرج در پرسشنامه بیان کنند. در مرحله دوم پس از برآورد فراوانی پاسخ ها، میانگین فازی مثلی و میانگین فازی زدایی برای هر یک از عوامل محاسبه می شود. در این پژوهش عدد آستانه ۰/۷ در نظر گرفته شده است. در مرحله سوم پس از محاسبه مقادیر میانگین فازی زدایی مرحله اول، در مرحله بعد پرسشنامه مرحله اول دلفی به همراه شاخص هایی که از نظرات خبرگان استخراج شده بود در پرسشنامه ای جدید طراحی و در اختیار خبرگان قرار داده شد. در مرحله چهارم پس از این که محاسبات مرتبط در دو مرحله نظرسنجی از خبرگان انجام گرفت، لازم است تفاوت میان میانگین فازی زدایی شده معیارها بررسی شود. باتوجه به نتایج نظرسنجی مرحله اول و انطباق آن با نتایج مرحله دوم، در صورتی که تفاوت میانگین فازی زدایی شده در دو مرحله از ۰/۱ کمتر شود،

گردشگری ورزشی همان متغیرهای مربوط به شش عامل تشکیل دهنده توسعه گردشگری ورزشی است. در این بخش پارامترها تعریف شد و مقادیری که از طریق نظر خبرگان به دست آمده است را به عامل‌ها داده شد. هر کدام از پارامترها نشان دهنده هر یک از متغیرهای مربوط به توسعه گردشگری ورزشی است. یک متغیر هم نیز به عنوان عامل متضاد تعریف شد، که نشان از عواملی که باعث کند شدن توسعه گردشگری ورزشی می‌شود که با توجه به نظر خبرگان وزنی به آن اختصاص داده شد. در مرحله سوم، به تعریف رفتار هر عامل در قالب نمودار حالت پرداخته شد. در ضمن پنجره زمانی شبیه‌سازی نیز برای پنج سال (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵) در نظر گرفته شد. در پژوهش حاضر در بخش کیفی، برای آزمون روایی مصاحبه با استفاده از روش کیوسرت و پایایی آن با بهره‌گیری از شاخص کاپای کوهن بررسی شده است. پس از تحلیل داده‌ها، روایی مصاحبه‌ها براساس میزان اهمیت ابزارهای شناسایی شده مطابق با نظر پنج نفر از خبرگان (استاد گروه مدیریت گردشگری دانشگاه محقق اردبیلی که آگاه به موضوع پژوهش بودند) مورد تأیید قرار گرفت. همچنین مقدار شاخص کاپای کوهن برابر ۰/۸۴ حاصل شده که نشان از مطلوبیت روایی و پایایی مصاحبه دارد. در بخش کمی پژوهش، روایی پرسشنامه‌ها با استفاده از روش اعتبار محتوای نسبی و پایایی آن براساس روش آزمون- پس‌آزمون ارزیابی شد. اعتبار محتوای نسبی پرسشنامه این مطالعه با بهره‌گیری از نظرات تخصصی چهارده نفر از استادان دانشگاه‌های استان اردبیل که در حوزه گردشگری ورزشی بر موضوع تحقیق تسلط علمی و عملی

فرایند نظرسنجی به پایان رسیده است. در گام سوم، بعد از مشخص شدن میزان اهمیت هر یک از عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل؛ به توسعه‌ی مدل شبیه‌سازی پویایی سیستم پرداخته شده است. در مرحله اول، روابط علی و معلولی این عوامل بر اساس ادبیات تحقیق و انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با خبرگان ترسیم شد. در مرحله دوم نمودار جریان مسئله اجرا شد و در مرحله سوم با استفاده از روش پویایی‌های سیستم، رفتار متغیر تعداد گردشگران ورزشی در مدل شبیه‌سازی شد. در گام چهارم توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل مدل‌سازی شد. در مرحله اول، عوامل تشکیل دهنده توسعه گردشگری ورزشی، به عنوان متغیرهای مربوط به ساخت مدل در نظر گرفته شد و تمام تغییرات و مقادیردهی‌ها بر روی این متغیرها اعمال شد. بعد از اعمال تغییرات، هر کدام از عوامل مؤثر دستخوش تغییرات شد که هر کدام از آن‌ها علاوه بر این که به طور خاص بر روی توسعه گردشگری ورزشی تأثیرگذار هستند، در مجموع نیز تأثیر خود را روی توسعه گردشگری ورزشی دارند. در مرحله دوم، جهت محاسبه میزان تأثیرپذیری هر متغیر از هر عامل بر توسعه گردشگری ورزشی که متغیرهای مدل را تشکیل می‌دهند، باید به گونه‌ای محاسبه شود که هر متغیر از هر عاملی دقیقاً به همان مقداری که هست تأثیر آن مشخص شود؛ یعنی وزن هر متغیر در محاسبات مربوط به عوامل به طور کامل مدنظر قرار گرفته شود. تکنیک مبنا عامل به گونه‌ای است که اولاً نوع جامعه مشخص می‌شود، در این جا جامعه مورد نظر پژوهش، گردشگران ورزشی استان اردبیل بودند و عوامل توسعه

گردشگری ورزشی) از نرم افزار MAXQDA20 استفاده شده است. محاسبات روش دلفی فازی در محیط نرم افزار Excel انجام گرفته است و شبیه سازی مدل پویایی سیستم و مدل سازی میناعامل هم نیز به ترتیب با استفاده از نرم افزار Vensim و AnyLogic انجام شده است.

یافته های پژوهش

در این پژوهش، به منظور جمع آوری اطلاعات، ابتدا به روش نمونه گیری هدفمند و مصاحبه نیمه ساختاریافته با یکی از مدیران گردشگری ورزشی و همچنین، یکی از استادان دانشگاه که در این حوزه، سابقه چندین ساله در یکی از سازمان های گردشگری داشت، مصاحبه ای صورت گرفت، سپس با همکاری آن ها، مصاحبه شوندگان دیگر که مدیران و متخصصان بودند، مشخص شدند و با آن ها نیز مصاحبه های نیمه ساختاریافته صورت گرفت تا پس از مصاحبه با ۱۸ نفر، اشباع نظری حاصل شد. مشخصات کلی مشارکت کنندگان به طور خلاصه در جدول ۱ آورده شده است.

داشتند، به میزان ۰/۷۲ برآورد شد که نشان از تأیید روایی پرسشنامه دارد. همچنین همبستگی پاسخ ها بر اساس روش آزمون- پس آزمون به میزان ۰/۸۷ حاصل شد که مطلوبیت پایایی پرسشنامه را به همراه داشته است. مدل پویایی های سیستم نیز، همانند هر مدل دیگر، بازنمایی از سیستم دنیای واقعی است، به همین منظور مطالعه رفتار سیستم، تحت شرایط آزمایشی مختلف است. ضمن آن که با استفاده از آزمون های مختلف، اعتبار مدل بررسی شده است. بازه زمانی که این پژوهش به آن پرداخته است از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ بوده است که پس از تأیید روایی و پایایی مدل از آن جهت پیش بینی افق پنج سال آینده استفاده شده است. همچنین برای بررسی اعتبار مدل میناعامل، نظر خبرگان (مرحله اول) طی مصاحبه حضوری دریافت شد و پس از انجام اصلاحات لازم، مورد تأیید قرار گرفت. سپس طبق نظر آن ها شبیه سازی عامل بنیان برای فرایند تبیین مدل نیز تأیید شد. در این پژوهش برای انجام تحلیل مضمون (شناسایی مقوله های اصلی و فرعی مدل توسعه

جدول ۱. مشخصات مصاحبه شوندگان

متغیر	دسته ها	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۲	۶۶/۶
	زن	۶	۳۳/۴
محل اشتغال	دانشگاه	۸	۴۴/۴
	سازمان های گردشگری ورزشی	۱۰	۵۵/۶
مدرک تحصیلی	کارشناسی ارشد	۵	۲۷/۸
	دکتری	۱۳	۷۲/۲

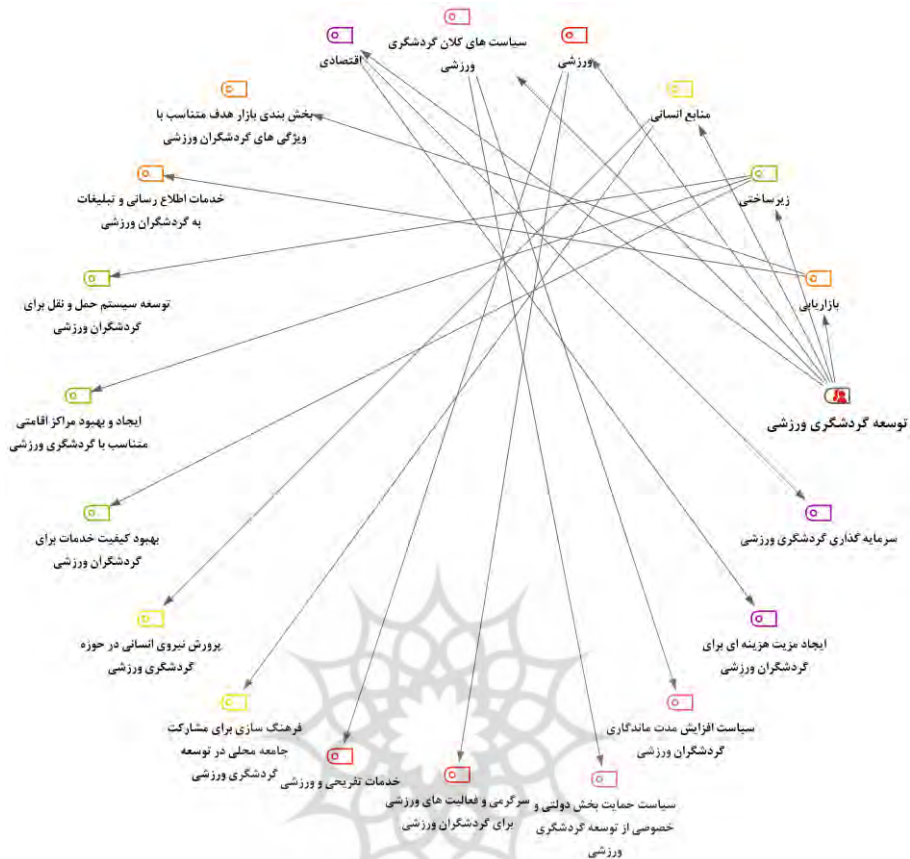
مصاحبه ها به دست آمده است که در جدول ۲ و شکل ۱ مشاهده می شود.

با توجه به تحلیل و کدگذاری مصاحبه های انجام شده، شش مضمون اصلی، ۱۳ مضمون فرعی و ۶۲ مفهوم اولیه از فرایند تجزیه و تحلیل

جدول ۲. مضمون‌های اصلی و فرعی توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل

مضمون‌های اصلی	مضمون‌های فرعی	مفاهیم
بهبود کیفیت خدمات برای گردشگران ورزشی		فراهم کردن فضای راحت و خوب برای گردشگران ورزشی
		در اختیار قرار دادن تسهیلات به گردشگران ورزشی
		صرف هزینه جهت افزایش کیفیت خدمات
		فراهم کردن استانداردهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در خدمات و امکانات
ایجاد و بهبود مراکز اقامتی متناسب با گردشگری ورزشی		ایجاد مراکز اقامتی به‌صرفه
		افزایش تعداد هتل‌های متناسب با نیاز گردشگران ورزشی
		تلاش جهت ارائه سرویس‌های مناسب در هتل‌ها به گردشگران ورزشی
		احداث مراکز اقامتی و پناهگاه‌های مناسب در مقاصد زمستانی
ساخت مراکز اقامتی جذاب در مقاصد گردشگری ورزشی		ساخت مراکز اقامتی جذاب در مقاصد گردشگری ورزشی
		توسعه حمل و نقل هوایی
		توسعه مسیرهای گردشگری (تابلوهای راهنما و اطلاعات مسیر)
		توسعه حمل‌ونقل زمینی
توسعه سیستم حمل‌ونقل برای گردشگران ورزشی		نصب وسیله‌های جابه‌جایی در مقاصد گردشگری ورزشی (مانند، تله کابین، تله سیژ و تله اسکی)
		مناسب و با کیفیت بودن سرویس‌های ایاب و ذهاب
		توسعه حمل‌ونقل ریلی
		مشارکت افراد استان در پذیرش گردشگران ورزشی
فرهنگ‌سازی برای مشارکت جامعه محلی در توسعه گردشگری ورزشی		لزوم همراهی جامعه میزبان در توسعه گردشگری ورزشی
		آگاهی جامعه میزبان از اهمیت توسعه گردشگری ورزشی برای اردبیل
		تلاش دستگاه‌های مربوطه برای فرهنگ‌سازی
		آگاهی جامعه محلی از منافع سود گردشگری ورزشی
ضرورت توجیه جامعه محلی جهت همگام شدن با برنامه‌های جذب گردشگران ورزشی		ضرورت توجیه جامعه محلی جهت همگام شدن با برنامه‌های جذب گردشگران ورزشی
		تربیت منابع انسانی آموزش دیده در خصوص گردشگری ورزشی
		ضرورت آموزش ویژه راهنمایان گردشگری ورزشی
		برگزاری مسابقات ورزشی (استانی، کشوری و بین‌المللی)
توسعه مربیان گردشگری ورزشی		توسعه مربیان گردشگری ورزشی
		خدمات لجن درمانی، آب درمانی و ماساژ
		برگزاری مسابقات در فصل‌های غیرپیک گردشگری ورزشی
		نقش تسهیلات برای مسافران در برنامه‌های ورزشی
تأثیر کیفیت برگزاری برنامه‌های ورزشی و گردشگری		تأثیر کیفیت برگزاری برنامه‌های ورزشی و گردشگری
		توسعه برگزاری جشنواره‌های بازی‌های محلی
		نقش ستاره‌های ورزشی
		همه‌پیکاری ارگان‌های تربیت‌بدنی و گردشگری
نقش باشگاه‌های ورزشی در جذب گردشگر		نقش باشگاه‌های ورزشی در جذب گردشگر
		توسعه گروه‌های داوطلب ورزشی

توسعه کنگره‌های علمی و ایجاد نمایشگاه‌های ورزشی		
توسعه ورزش‌های تفریحی مثل شکار، اسکی و ماهی‌گیری	سرگرمی و فعالیت‌های ورزشی برای گردشگران ورزشی	
توسعه مراکز تفریحی، دیدنی‌ها و کلوب‌های شبانه ورزشی		
توسعه فرهنگ محلی و آثار تاریخی موجود		
توسعه علاقه‌مندی مردم به ورزش و طبیعت‌گردی		
توسعه پوسترهای و بروشورهای تبلیغاتی		
تبلیغات دهان به دهان برای دعوت سایر گردشگران ورزشی	خدمات اطلاع‌رسانی و تبلیغات برای گردشگران ورزشی	
راه‌اندازی پایگاه‌های اطلاعاتی و وبسایت‌های جامع برای معرفی مقاصد و فعالیت‌های گردشگری ورزشی		
استفاده از اینترنت و رسانه‌های نوین و شبکه‌های اجتماعی برای معرفی فعالیت‌ها و خدمات گردشگری ورزشی		
تأثیر ثبت‌نام‌های اینترنتی و خدمات الکترونیکی		بازاریابی
ارائه خدمات متناسب با هر ساختار و طبقه اجتماعی		
توجه به بازار هدف براساس ویژگی‌های جنسیت گردشگران ورزشی		
تدوین راهبردهای خاص برای هر بعد از بازار هدف	بخش‌بندی بازار هدف متناسب با ویژگی‌های گردشگران ورزشی	
طراحی سفرهای به‌صرفه و متنوع کردن بسته‌های قیمتی براساس طبقه‌بندی گردشگران ورزشی		
توجه به بازار هدف براساس ویژگی‌های رده سنی گردشگران ورزشی		
آگاهی کامل از نیازهای مختلف گردشگران ورزشی		
وجود برنامه‌های همه‌جانبه و جامع و رشددهنده برای گردشگران ورزشی جهت افزایش مدت ماندگاری	سیاست افزایش مدت ماندگاری گردشگران ورزشی	
بازدید از جاذبه‌های غیر ورزشی در کنار بازدید از جاذبه‌های ورزشی		
جهت افزایش مدت ماندگاری گردشگران		
حمایت بخش دولتی از بعد تسهیلاتی مانند قوانین و مقررات، معافیت‌ها و وام‌ها	سیاست حمایت بخش دولتی و خصوصی از توسعه گردشگری ورزشی	سیاست‌های کلان گردشگری ورزشی
ساخت هتل، ایرلاین، راه‌آهن توسط بخش خصوصی		
اجرای توسعه گردشگری ورزشی توسط بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد		
همکاری بخش دولتی جهت سرمایه‌گذاری در گردشگری ورزشی		
انجام تحقیقات بازار برای سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری ورزشی	سرمایه‌گذاری گردشگری ورزشی	
تعریف اولویت‌های سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری ورزشی		
ایجاد احساس امنیت سرمایه‌گذاری در گردشگری ورزشی		
سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی در حوزه گردشگری ورزشی		اقتصادی
در نظر گرفتن قیمت مناسب برای گردشگران ورزشی	ایجاد مزیت هزینه‌ای برای گردشگران ورزشی	
تلاش جهت ارزان بودن استان اردبیل برای سفرهای ورزشی		
کاهش هزینه‌ها در مقصدهای گردشگری ورزشی استان اردبیل		

شکل ۱. دسته بندی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل با استفاده از نرم افزار MAXQDA20

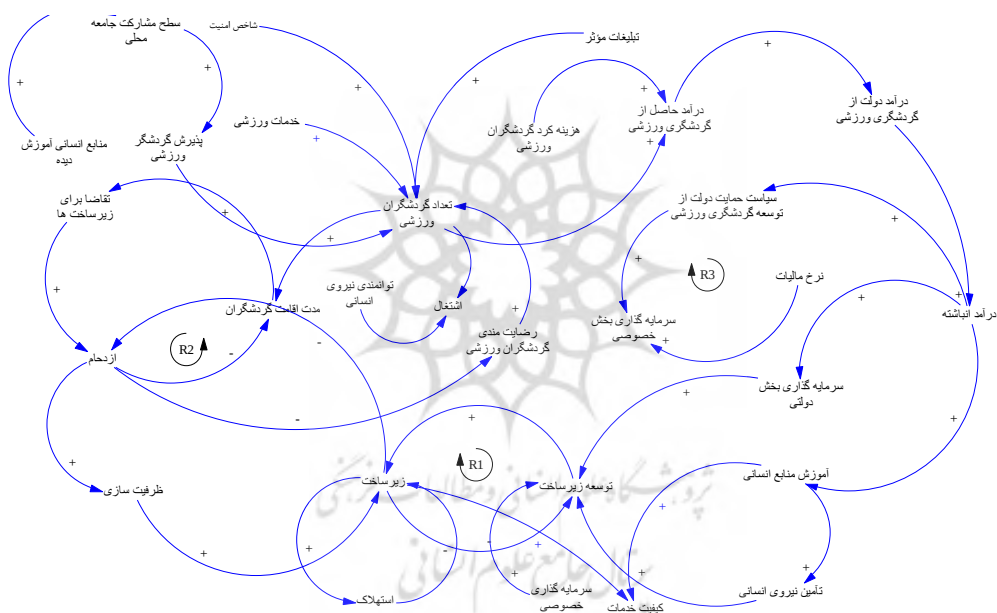
بعد از شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری اولویت بندی (میزان اهمیت) عوامل بهره گرفته ورزشی استان اردبیل، از روش دلفی فازی برای شد که نتیجه آن، در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. اولویت بندی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل

نام معیار	میانگین فازی زدایی مرحله اول	میانگین فازی زدایی مرحله دوم	اختلاف میانگین	میانگین فازی زدایی	اولویت بندی معیارها
زیرساختی	۰/۸۸۳	۰/۸۳۳	۰/۰۵	۰/۸۳۳	۱
منابع انسانی	۰/۷۵۰	۰/۷۰۶	۰/۰۴۴	۰/۷۰۶	۶
سیاست های کلان	۰/۸۲۵	۰/۷۵۸	۰/۰۶۷	۰/۷۵۸	۳
اقتصادی	۰/۸۰۸	۰/۷۶۷	۰/۰۴۱	۰/۷۶۷	۲
ورزشی	۰/۷۶۷	۰/۷۰۸	۰/۰۵۹	۰/۷۰۸	۵
بازاریابی	۰/۷۹۲	۰/۷۳۳	۰/۰۵۹	۰/۷۳۳	۴

در این راستا هستند. نمودار علی و معلولی مسئله این پژوهش طبق نظر خبرگان تهیه شده و در شکل ۲ نشان داده شده است. در این مدل توسعه گردشگری ورزشی، به عنوان یک سیستم در نظر گرفته شد که هدف آن افزایش تعداد گردشگران ورزشی به استان اردبیل می‌باشد. هر نمودار علی و معلولی متشکل از چندین حلقه است. از آنجایی که تعداد زیادی حلقه بازخورد در این مدل وجود دارد، در ادامه تعدادی از حلقه‌های مهم تشریح شده است.

در این پژوهش، بعد از مشخص شدن میزان اهمیت هر یک از عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل؛ به توسعه مدل شبیه‌سازی پویایی سیستم پرداخته شده است. روابط علی و معلولی این عوامل بر اساس ادبیات پژوهش و انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته با خبرگان ترسیم شده است. در تکنیک پویایی سیستم از ابزارهایی استفاده می‌شود تا ساختار یک سیستم برای درک بهتر آن نمایش داده شود. نمودار علی و معلولی و نمودار جریان دو ابزار مهم

شکل ۲. نمودار علی - معلولی

افزایش کیفیت خدمات نیز باعث جذب بیشتر تعداد گردشگران ورزشی می‌شود. اما استفاده از زیرساخت‌ها سبب استهلاک و فرسوده شدن آن‌ها می‌شود و به عبارتی زیرساخت بیشتر، استهلاک بیشتری را در پی دارد و این امر مستلزم هزینه جاری بیشتر برای حفظ زیرساخت است.

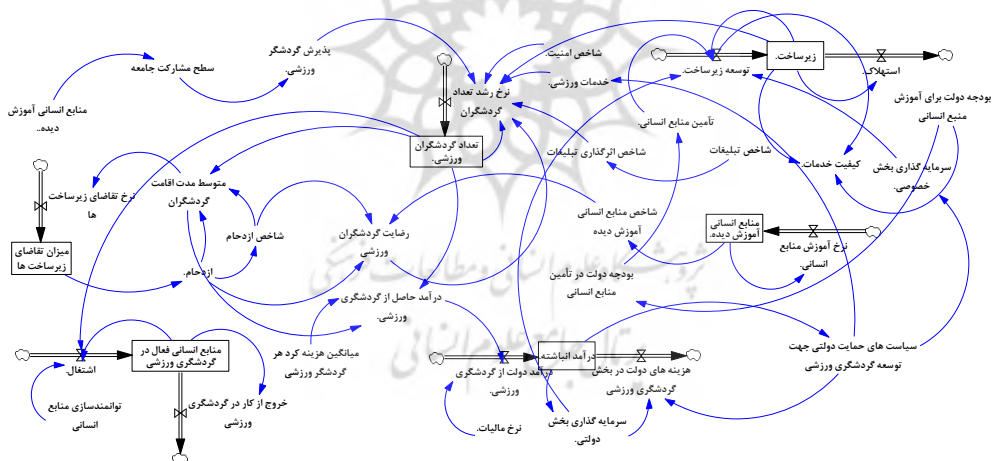
در نمودار علی و معلولی فوق چندین حلقه علی و معلولی وجود دارد که به توضیح ۳ حلقه از میان این حلقه‌ها بسنده می‌کنیم. حلقه R1: هرچه بودجه بخش دولتی در توسعه زیرساخت افزایش یابد، زیرساخت بیش‌تر توسعه یافته و موجب افزایش کیفیت خدمات خواهد شد.

انتظار می‌رود سرمایه‌گذاری بیش‌تر این بخش نیز سبب توسعه زیرساخت‌ها شود. با توسعه زیرساخت، کیفیت خدمات بهبود خواهد یافت. در پی ارتقای کیفیت خدمات، جذابیت گردشگری ورزشی افزایش یافته و بنابراین تعداد گردشگران ورزشی بیش‌تری به استان اردبیل سفر خواهند کرد. با افزایش تعداد گردشگران ورزشی، درآمد حاصل از این نوع گردشگری افزایش یافته و در نتیجه درآمدی بیش‌تری از محل گردشگری ورزشی نصیب بخش دولتی خواهد شد. دولت نیز مجدداً می‌تواند این درآمد را صرف بهبود سیاست‌های حمایتی جهت حمایت از بخش خصوصی کند تا این چرخه تکرار شود.

پس از تهیه نمودار علت و معلولی، نمودار جریان ترسیم شد و در شکل ۳ نشان داده شده است.

حلقه R2: با افزایش درآمد بخش دولتی از محل گردشگری ورزشی، آموزش منابع انسانی در حوزه گردشگری ورزشی افزایش یافته و همین امر سبب ارتقای سطح مشارکت جامعه محلی می‌شود. بنابراین تمایل به پذیرش گردشگر افزایش می‌یابد. با افزایش تمایل جهت پذیرش گردشگر تعداد گردشگران ورزشی افزایش می‌یابد که این افزایش موجب افزایش ازدحام می‌شود، ازدحام بیش‌تر نیز سبب کاهش مدت اقامت گردشگران ورزشی خواهد شد. با کاهش مدت اقامت آنان، درآمد کمتری از محل گردشگری ورزشی نصیب دولت خواهد شد.

حلقه R3: اعمال سیاست‌های حمایتی از سوی بخش دولتی سبب سرمایه‌گذاری بیش‌تر بخش خصوصی در حوزه گردشگری ورزشی خواهد شد.

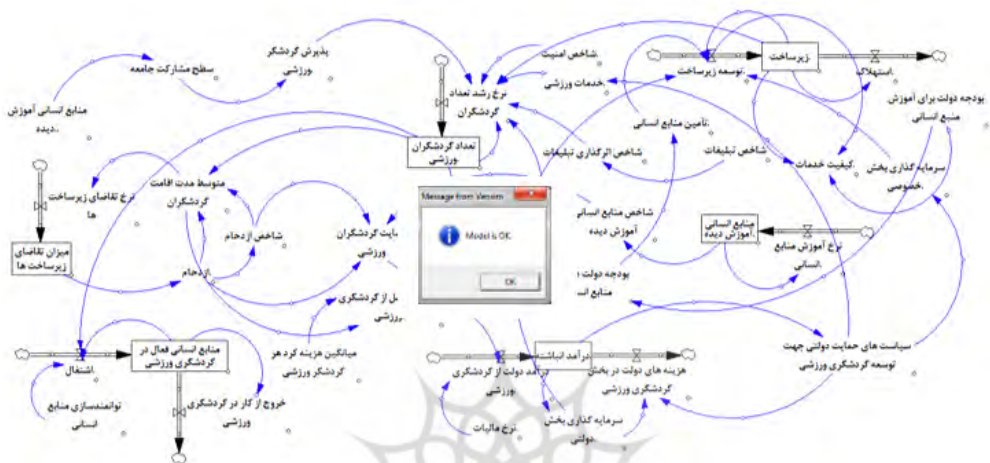
شکل ۳. نمودار جریان

به‌صورت میدانی و با استفاده از ادبیات موجود به شکلی تعدیل کرد و اعتبار بخشید و ابزاری را برای تست کردن شبیه‌سازی‌ها توسعه داد. برای دستیابی به اطمینان از این مدل، از آزمون حد نهایی استفاده شده است. این آزمون به‌وسیله

اعتبار ساختاری مدل بر اعتماد رفتاری آن اولویت دارد و تنها زمانی که ساختار مدل، دارای اعتبار است می‌توان اعتبار رفتار مدل را مورد بررسی قرار داد. مدل‌های پویایی سیستم را می‌توان به کمک داده‌های جمع‌آوری شده

فرمول‌ها و توابع درستی نوشته شده باشند، نرم‌افزار درستی مدل را از نظر ساختاری تأیید می‌کند. این تأیید در شکل ۴ نشان داده شده است.

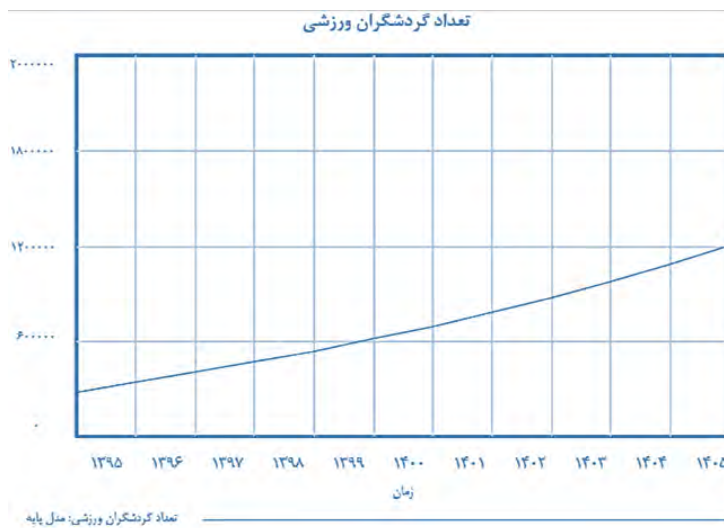
نرم‌افزار ونزیم^۱ انجام می‌شود. در این آزمون بیش‌ترین و کم‌ترین مجاز برای هر یک از متغیرها، وارد مدل می‌شود. پس از اجرا کردن مدل، در صورتی که هیچ خطایی روی ندهد و

شکل ۴. تأیید ساختاری مدل در نرم‌افزار

منطبق بودن نتایج شبیه‌سازی با واقعیت، این مدل برای سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵ شبیه‌سازی شده است. پس از اجرا کردن مدل و شبیه‌سازی عوامل کلیدی بر توسعه گردشگری ورزشی استان اردبیل، رفتار متغیر تعداد گردشگران ورزشی در مدل مشاهده شده است که در شکل ۵ نشان داده شده است.

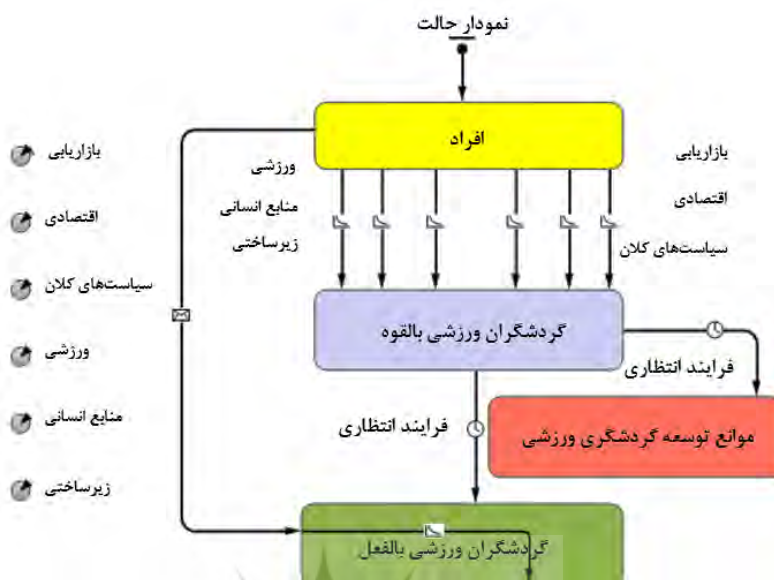
پس از جمع‌آوری اطلاعات از منابع علمی و نظرخواهی از خبرگان، ارتباط بین اجزای مختلف سیستم به کمک فرمول‌های ریاضی یا توابع عددی با یکدیگر برقرار شده و رفتار مدل مورد مشاهده قرار گرفته است. به این ترتیب که ابتدا از داده‌های مربوط به سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ به‌عنوان ورودی مدل استفاده شده و با توجه به

شکل ۵. رفتار متغیر تعداد گردشگران ورزشی در مدل

نشان از عواملی هست که باعث کند شدن توسعه گردشگری ورزشی می‌شود؛ که با توجه به نظر خبرگان وزنی به مقدار ۰/۰۷ به آن اختصاص داده شد. در هنگام تعریف حالت‌ها برای نرم‌افزار؛ حالت اول، نشان‌دهنده افرادی بود که در معرض شش عامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی قرار گرفتند (مستطیل زرد رنگ) و تبدیل به حالت دوم (گردشگران ورزشی بالقوه) شدند (مستطیل آبی رنگ)، که بعد از گذشت یک وقفه زمانی مشخص، گردشگران ورزشی بالقوه توسط انتقال‌دهنده‌های تعریف شده در نرم‌افزار، تبدیل به حالت سوم (گردشگران ورزشی بالفعل) شدند (مستطیل سبز رنگ)، شکل ۶ نمودار حالت را نمایش داده است.

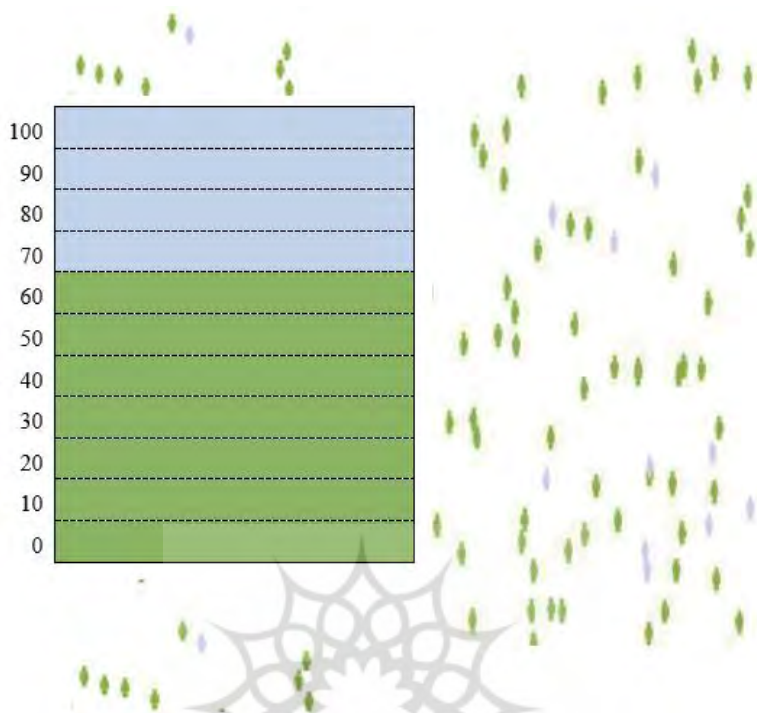
در نهایت با استفاده از با استفاده از رویکرد مدل‌سازی عامل‌بنیان، تأثیر عوامل کلیدی بر توسعه گردشگری ورزشی شبیه‌سازی شد. بر این اساس می‌توان آینده این صنعت را در استان اردبیل پیش‌بینی کرده و تدابیر لازم جهت رسیدن به اهداف توسعه گردشگری ورزشی را اتخاذ کرد. در این پژوهش، جهت ساخت مدل شبیه‌سازی عامل‌بنیان، شش عامل که هرکدام از آن‌ها به‌طور خاص بر روی توسعه گردشگری ورزشی تأثیرگذار هستند در نظر گرفته شد که مقادیر ۰/۸۳، ۰/۷۶، ۰/۷۵، ۰/۷۳، ۰/۷۱ و ۰/۷۰ به‌ترتیب به زیرساختی، اقتصادی، سیاست‌های کلان گردشگری ورزشی، بازاریابی، ورزشی و منابع انسانی با توجه به نظر خبرگان بر اساس میزان اثربخشی آن‌ها داده شد. همچنین یک متغیر نیز به‌عنوان عامل متضاد تعریف شد، که

شکل ۶. نمودار حالت توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل

را نمی‌دهند. این مدل نشان‌دهنده این است که می‌توان با تغییر در مقادیر پارامترها، میزان اثرپذیری را مشخص کرد و میزان توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل را مورد بررسی قرار داد و در راستای بهبود گردشگری ورزشی تصمیماتی را اخذ کرد. شکل ۷ نشان‌دهنده زمان اجرای مدل است.

پس از مقداردهی به پارامترها و انجام کدنویسی‌های مربوط به عامل‌ها، مدل قابل اجرا شدن است که؛ قسمت سبز رنگ (۶۰ درصد) نشان‌دهنده توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل، در پایان دوره شبیه‌سازی است و قسمت آبی رنگ (۴۰ درصد) به‌عنوان قسمت‌هایی است که به دلیل دارا بودن پارامترهای نفی‌کننده توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل، اجازه این‌که توسعه به‌صورت ۱۰۰ درصدی انجام شود

شکل ۷. نتیجه حاصل از شبیه‌سازی توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدلی که بتواند با در نظر گرفتن عوامل مؤثر، توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل را شبیه‌سازی کند، انجام گرفت. اولین عامل شناسایی شده در زمینه توسعه گردشگری ورزشی عامل زیرساختی بود. Farhadi Uonaki & Javid et al, 2021, Imani Khoshkhoo, 2022 و Liu, 2016 نیز عامل زیرساختی را به‌عنوان یکی از مؤلفه‌ها و شاخص‌های اصلی توسعه گردشگری ورزشی معرفی کردند، که همانند بودن نتایج آن مطالعه‌ها را با پژوهش فعلی نشان می‌دهد ولی از نظر ماهیت و اهداف دارای تفاوت‌هایی بودند. در این زمینه Provistel و Pellegrini et al, 2020 و Hider, 2018 نیز افزایش زیرساخت‌ها را عامل

توسعه کسب‌وکارهای ورزشی می‌دانند. از این‌رو، بهبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل و دسترسی، ارتقای کیفیت مراکز اقامتی و ورزشی و سایر تسهیلات مرتبط، می‌تواند به‌شکل معناداری در تقویت هیجانات و احساسات مثبت گردشگران نقش داشته باشد. چنین احساساتی، حتی در بازه‌های زمانی کوتاه، می‌توانند به افزایش ارزش ادراکی مقصد گردشگری در ذهن بازدیدکنندگان منجر شوند. این امر در نهایت می‌تواند زمینه‌ساز بروز نیت رفتاری مطلوب از سوی گردشگران شده و حضور مستمر و بازگشت مجدد آنان به مناطق گردشگری ورزشی را تسهیل کند (Parsamehr et al, 2023). در پژوهش حاضر عامل زیرساختی به‌عنوان با اهمیت‌ترین عامل توسعه گردشگری ورزشی شناخته

شد، که نشان از مهم بودن این عامل در جذب گردشگران ورزشی استان اردبیل دارد. به مدیران این حوزه پیشنهاد می شود جهت عملیاتی شدن این عامل اقداماتی از قبیل در نظر گرفتن تسهیلات مناسب جهت سهولت دسترسی و ارائه امکانات مناسب به گردشگران ورزشی، سرمایه گذاری جهت دستیابی به استانداردهای لازم در کیفیت خدمات ارائه شده به گردشگران ورزشی، نظارت مناسب بر سیستم های حمل و نقل، ایجاد مراکز اقامتی متناسب با نیاز گردشگران ورزشی، فراهم کردن دسترسی مناسب گردشگران به جاذبه ها، توسعه و بهسازی تسهیلات حمل و نقل صورت پذیرد و کمبودهای مطرح در این زمینه رفع شود. همچنین رویدادهای ورزشی این استان بهتر است در مناطقی از استان برگزار شود که از نظر امکانات و زیرساخت ها غنی باشد؛ چرا که این عامل نقش مؤثری در جذب گردشگران به خصوص گردشگران ورزشی دارد. دومین عامل شناسایی شده در زمینه توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل عامل اقتصادی بود. Saeedeh Zarabadi & Abdollah, 2013 نیز در ارزیابی عوامل مؤثر در توسعه صنعت گردشگری منطقه آزاد چابهار، توان اقتصادی را به عنوان یکی از مؤلفه ها و شاخص های اصلی توسعه گردشگری معرفی کردند که همانند بودن نتایج آن مطالعه را با پژوهش فعلی نشان می دهد، اما از نظر شاخص ها تفاوت هایی دارند. گردشگری یکی از اقتصادی ترین فعالیت ها در چرخه ملی به خصوص از نظر اشتغال، ارزآوری و رونق مناطق مختلف به حساب می آید و گردشگری ورزشی به عنوان یکی از شاخه های گردشگری به صورت پدیده ای چندبعدی عمل می کند که شناسایی قابلیت ها و ظرفیت های آن نیز عامل مهمی در توسعه اقتصادی است. در سال های اخیر و به ویژه شرایط اقتصادی نامساعد

باعث شده است که اهمیت گردشگری ورزشی به عنوان جایگزین درآمدی مردم بیش تر مطرح باشد (Javid et al, 2015). بنابراین با توجه به این که استان اردبیل، از نظر عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی از جایگاه مناسبی برخوردار می باشد، اگر از همه نظر و از جوانب مختلف در زمینه گردشگری ورزشی مدیریت صحیح صورت گیرد، توسعه اقتصادی منطقه به شکل بارزی نمایان می شود. بنابراین به مدیران این حوزه پیشنهاد می شود جهت عملیاتی شدن این عامل اقداماتی از قبیل کاهش قیمت محصولات و خدمات گردشگری ورزشی برای مشتریان از راه های توسعه این صنعت صورت پذیرد. گردشگری ورزشی در حالت کلی فعالیتی برای پر کردن اوقات فراغت و لذت بردن از آن فعالیت ها است. اما در سال های اخیر آژانس ها و سازمان های درگیر در این حوزه به بنگاه های اقتصادی صرف تبدیل شدند که فقط به فکر سود بیش تر از فعالیت ها و تورهای خود هستند و توجه زیادی به مشتریان خود ندارند. در کنار این، بسیاری از تجهیزات ورزشی مرتبط با گردشگری ورزشی مثل ورزش های زمستانی و کوهنوردی و ... گران قیمت بوده و تهیه آن برای بیش تر اقشار جامعه ممکن نیست. اختصاص بن های تخفیف برای اقشار خاص مانند دانش آموزان، دانشجویان و کارگران و ... و پایین آوردن قیمت تجهیزات و تورهای برگزار شده سبب توسعه بیش تر این صنعت خواهد شد. در کنار این عوامل نظارت و کنترل مستمر قیمت مراکز اقامتی و سایر خدمات و کالاهای مصرفی در مقاصد که در خیلی از موارد باعث نارضایتی و عدم تکرار سفر به مقصد مورد نظر را باعث می شود را باید مدنظر قرار داد. همچنین ایجاد زمینه مناسب جهت جذب سرمایه گذار و تمرکز بر جذب سرمایه گذار داخلی یکی دیگر از راهبردهای توسعه گردشگری

عوامل پیشبرد صنعت گردشگری، نیازمند بررسی همه‌جانبه از ابعاد علمی، اجتماعی، فرهنگی و ارتباطی است. به‌کارگیری این ابزار با رویکردی تخصصی، مبتنی بر اصول پژوهشی و هنری، می‌تواند به تحقق اهداف و دستیابی به نتایج مطلوب در این حوزه منجر شود. در زمینه گردشگری ورزشی، استفاده حرفه‌ای از راهبردهای بازاریابی و تبلیغات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Pirjamadiet al, 2022). بنابراین به مدیران این حوزه پیشنهاد می‌شود جهت عملیاتی شدن این عامل اقداماتی از قبیل اطلاعات لازم در مورد خواسته‌ها و نیازهای مختلف گردشگران ورزشی در هر بعد از بازار هدف کسب شود و علایق و نیازهای گردشگران ورزشی ارضا شود. همچنین بسته‌های سفر براساس طبقه‌بندی گردشگران ورزشی و توان مالی آنان طراحی صورت پذیرد. پنجمین عامل شناسایی شده عامل ورزشی بود. همچنین اهمیت عامل ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی در مطالعات پژوهشگرانی نظیر Nobakht & et, Droodi & Hasni, 2016 و al, 2014 و Khalo Firozabadi, 2013 نیز تأکید شده است، که با یافته‌های این پژوهش همسو می‌باشد. ورزش و تماشگر، در واقع بخشی از صنعت گردشگری ورزشی می‌باشند و تماشاگران و شرکت‌کنندگان رویدادهای ورزشی می‌توانند نقش عمده‌ای در کیفیت صنعت گردشگری و پر کردن اوقات فراغت‌شان داشته باشند. ورزش به‌عنوان یک مولد بزرگ برای صنعت گردشگری عمل می‌کند و می‌تواند هزاران نفر از مردم را در مسابقات ورزشی گردهم آورد و برای هتل‌ها، رستوران‌ها و حمل‌ونقل درآمدزایی داشته باشد (Weed, 2020). نکته جالب‌تر این است که ورزش متصل به آموزش هم می‌تواند درآمدزایی داشته باشد و با ایجاد کمپ‌های تمرینی آموزشی از آن سود برد (Chalip, 2019).

ورزشی در استان اردبیل است. سومین عامل شناسایی شده در زمینه توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل عامل سیاست‌های کلان گردشگری بود. اهمیت این عامل در مطالعه‌های Bagheri et al, 2023 و Javid et al, 2021 و Veicy, 2018 نیز تأکید شده است، که با یافته‌های این پژوهش همپوشانی داشت، اما از نظر روش کار تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای با مطالعه مذکور داشتند. به مدیران این حوزه پیشنهاد می‌شود جهت عملیاتی شدن این عامل اقداماتی از قبیل سیاست‌های حمایتی، ارزان‌تر کردن امکانات و خدمات در استان برای افزایش مدت ماندگاری گردشگران اردبیل تدوین کنند. همچنین جهت توسعه گردشگری ورزشی و اجتناب از تصدی‌گری بخش دولتی در بخش گردشگری ورزشی و اجرای سیاست‌های این حوزه با عاملیت بخش خصوصی از دیگر راهبردهای توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل صورت پذیرد. چهارمین عامل شناسایی شده در زمینه توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل عامل بازاریابی بود. Hasibi & Shojaei, 2020 در پژوهشی که با هدف تحلیل جامع آمیخته بازاریابی گردشگری ورزشی در استان گیلان انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که توسعه پایدار و جامع صنعت گردشگری ورزشی مستلزم اتخاذ رویکردی سیستمی و یکپارچه است که در آن تمامی عناصر آمیخته بازاریابی به‌طور هم‌زمان و هماهنگ باید مورد توجه قرار گیرند. Pan et al, 2017 نیز در پژوهشی نشان دادند که تبلیغات نه‌تنها موجب توسعه گردشگری می‌شود، بلکه در عین حال قدرت ملی را افزایش می‌دهد. Esmaeili et al, 2016 در پژوهشی با هدف اولویت‌بندی ابزارهای ارتباطی یکپارچه بازاریابی در جهانگردی ورزشی نشان دادند که تبلیغات در درجه اول اهمیت قرار دارد. بازاریابی به‌عنوان یکی از مؤثرترین

بنابراین به مدیران این حوزه پیشنهاد می‌شود جهت عملیاتی شدن این عامل اقداماتی از قبیل ایجاد لیگ‌های آماتوری در رده‌های مختلف سنی برای عضویت در لیگ‌های حرفه‌ای صورت پذیرد. همچنین با توجه به شرایط اقلیمی مناسب استان اردبیل، می‌توان برخی از ورزش‌ها همانند شنا، دوچرخه‌سواری، اسب‌سواری و ... که نیازی به سالن یا استادیوم ورزشی ندارند را با فراهم آوردن امکانات لازم احیاء کرد و از طریق برگزاری مسابقات ورزشی گردشگران را به آن‌جا کشاند. ششمین عامل شناسایی شده در زمینه توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل عامل منابع انسانی بود. این نتیجه با نتایج پژوهش Keamasi Salkhori et al, 2019 که منابع انسانی را به‌عنوان یکی از عواملی که بر توسعه پایدار گردشگری ورزشی تأثیر می‌گذارد شناسایی کردند، همپوشانی داشت ولی از نظر ماهیت و اهداف دارای تفاوت بود. منابع انسانی یکی دیگر از راهبردهای مهم جهت توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل است. از این‌رو به مدیران این حوزه پیشنهاد می‌شود ضمن آموزش‌های لازم به جامعه محلی، منافع توسعه این نوع گردشگری برای آنان تشریح شود و همچنین منابع انسانی شاغل در این حوزه برای امور مختلف آموزش داده شوند. این آموزش باید مستمر باشد. آموزش هرچه بهتر و بیش‌تر منابع انسانی می‌تواند رضایت گردشگران را افزایش دهد. با توجه به شبیه‌سازی‌ها و بر اساس تجزیه و تحلیل‌های انجام گرفته، نتایج نشان داد در پایان دوره شبیه‌سازی تعداد گردشگران ورزشی استان اردبیل به ۱۲۰۰۰۰ نفر می‌رسد و میزان توسعه گردشگری ورزشی در استان اردبیل، ۶۰ درصد می‌باشد. بنابراین با توجه به نتایج این پژوهش که در واقع به بررسی و ارائه مدل در حوزه‌ی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی پرداخته

است، می‌توان نتیجه گرفت که کاربست عوامل بحث شده می‌تواند بر رشد توسعه گردشگری تأثیرگذار باشد و در سیاست‌ها و اقدامات متولیان مربوطه استفاده شود. همچنین اولویت‌بندی عوامل، فقط به سبب درک بیش‌تر و شناخت عوامل تأثیرگذارتر است. با توجه به یافته‌های این پژوهش توصیه می‌شود مدیران حوزه‌ی گردشگری ورزشی در برنامه‌های توسعه‌ای خود از عوامل شناسایی شده استفاده کنند و افق‌های گردشگری ورزشی را در بلندمدت مبتنی بر این عوامل طرح‌ریزی کنند. شایان ذکر است که تنها گنجاندن این عوامل در برنامه‌های توسعه‌ای احتمالاً، به توسعه کامل منجر نخواهد شد، از این‌رو لازم است این مسئله به‌طور ریشه‌ای و با نگاه به سایر عوامل اثرگذار مهم که گاهی خارج از سیستم هستند، بررسی شود. همچنین در راستای نتایج حاصل از پژوهش، به‌عنوان یک سیاست کلی، مطلوب است تا مدیران سازمان‌های گردشگری و ورزشی استان اردبیل، مدل پژوهش حاضر را پیاده‌سازی کنند؛ به این ترتیب که مدل منتخب در بازه زمانی مشخص به مرحله اجرا گذاشته شده و میزان توانایی آن در بهبود اثربخشی توسعه گردشگری ورزشی اندازه‌گیری شود، در صورتی که در عمل، مدل پژوهش سبب توسعه شد، در دوره‌های آتی در نظر گرفته شود. از مهم‌ترین محدودیت این پژوهش، بازه زمانی خاص انجام پژوهش است، لذا می‌توان اشاره نمود که این پژوهش محدود به قلمرو زمانی بوده و با گذشت زمان دچار تغییرات محسوسی می‌شود.

با توجه به این که باید بین پیشنهادها و یافته‌های پژوهش نگاشت مناسب برقرار شود، بر اساس داده‌ها و نتایج به‌دست آمده، برخی پیشنهادهای کاربردی ارائه شده است تا رویکردهای جدیدی از

این حوزه را در اختیار مدیران سازمان‌های گردشگری و ورزشی قرار دهد.

پیشنهاد می‌شود؛ برنامه‌هایی جهت توسعه سرمایه‌گذاری مانند ارائه تسهیلات و امتیازهای ویژه سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری ورزشی به‌وسیله سازمان‌های ذی‌ربط ارائه شود و از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی دعوت شود تا در این عرصه مشارکت کنند.

پیشنهاد می‌شود؛ با استفاده از شیوه‌های نوین و فناوری‌های روزآمد تبلیغاتی جهت اطلاع‌رسانی مقتضی به جامعه هدف و جذب گردشگران ورزشی صورت پذیرد.

پیشنهاد می‌شود؛ جهت توانمندسازی جامعه میزبان، پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی پیرامون مزایای گردشگری ورزشی و کلاس‌های آموزشی کوتاه‌مدت و میان‌مدت برای بهبود تعامل آن‌ها با گردشگران ورزشی صورت بگیرد.

پیشنهاد می‌شود؛ اطلاعات لازم در مورد خواسته‌ها و نیازهای مختلف گردشگران ورزشی در هر بعد از بازار هدف کسب شود و علایق و نیازهای گردشگران ورزشی ارضاء شود.

پیشنهاد می‌شود؛ در کنار برگزاری رویدادهای ورزشی، جشن‌هایی متناسب با فرهنگ شهر میزبان برگزار و تبلیغاتی مناسب جهت برگزاری رویدادها صورت بگیرد.

پیشنهاد می‌شود؛ با افزایش اماکن اقامتی و پذیرایی در مقاصد گردشگری ورزشی و بالا بردن سطح کیفی آن‌ها و همچنین افزایش زیرساخت‌ها از جمله حمل‌ونقل، رفاه بیش‌تری برای گردشگران فراهم شود.

درخصوص پیشنهادهای پژوهشی می‌توان به این مورد اشاره کرد که پژوهش‌های مشابه در دیگر استان‌های کشور انجام پذیرد تا با تکرار نتایج قطعیت بهتری به‌دست آید. همچنین استفاده از روش‌های شبیه‌سازی و تکنیک‌های آماری دیگر نیز برای عنوان پژوهش حاضر دور از دسترس نیست. بنابراین به محققان علاقه‌مند در زمینه گردشگری ورزشی پیشنهاد می‌شود تا با افزودن دیگر متغیرهای اثرگذار، مدل پژوهش را گسترش دهند تا بتوان مدلی جامع برای توسعه گردشگری ورزشی پیشنهاد داد.

References

- Aghdam, M. (2021). Identification and ranking of factors affecting the development of winter sports tourism in Ardabil [MSc Thesis]. Ardabil, Iran: Islamic Azad University Branch Ardabil. [In Persian]
- Ahmadi, M., Noori Khanyourdi, M., Mostafaei, J., & Shahbazi, R. (2022). Codify strategies for sports tourism development in Ardabil province Based on SWOT & QSPM model. *Journal of Sport Management and Development*, 11(2), 115-142. [in Persian]
- Bagheri, G., Moghadamzadeh, A., Asadi, H., Almasi, H., & Javid, M. (2023). Qualitative Exploration of Effective Factors on Investor Attraction in Sport Tourism Destinations; Case Study, Ardabil Province. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 21(58), 255-272. [In Persian]
- Chalip, L. (2019). Educational sport tourism: A conceptual framework. *Journal of Sport Management*, 33(2), 133-145.
- Droodi, H., & Hosni, H. (2016). Investigation of effective factors in

- the expansion of sports tourism (case study: tourists participating in sports events in Zanjan province). *Quarterly Journal of the Strategic Studies Center of the Ministry of Sports and Youth*, 14(30), 55-70. [In Persian]
- Esmaeili, N., Ganjuei, F.A., & Tojari, F. (2016). Prioritizing Integrated Marketing Communication Tools in Sport Tourism in Iran Based on ACCA Model. *International Journal of Sport Management, Recreation and Tourism*, 26(1), 54-66. [In Persian]
 - Farhadi Uonaki, M., & Imani Khoshkhoo, M. H. (2022). The Impact of Tourism Infrastructures on Tourists' Loyalty (Case Study: Isfahan). *Journal of Tourism and Development*, 11(1), 129-142. [In Persian]
 - Gravand, A., Bahmani, F., & Afshari, M. (2013). Explanation and Identification of Attracting and Preventive Factors in Inactive Sport Tourists Traveling to Iran Western Provinces (Ilam, Kermanshah, Lorestan, Hamedan). *New Trends in Sport Management*, 1(1), 49-63. [in Persian]
 - Hasibi, S., & Shojaei, V. (2020). Comprehensive Analysis of Sports Tourism Marketing Mix in Guilan Province with 7P's Approach. *Journal of Sport Management and Development*, 9(2), 52-68. [in Persian]
 - Javid, M., Bagheri, G., Moghadamzadeh, A., Assadi, H., & Almasi, H. (2021). Determining Effective Indicators on Seasonal Pattern of Sport Tourism Destinations Case Study, Ardabil Province. *Sport Management Journal*, 13(2), 539-546. [In Persian]
 - Javid, M., Naghipoor, B., & Almasi, H. (2015). Sport Tourism and the Economic Impacts on Host Communities. *Sport Management Studies*, 7(32), 13-32. [In Persian]
 - Keamasi Salkhori, K., Soleymani, M., & Ahmadi, S. (2019). Effect of Information Technology, Human Resources Management, Organizational Entrepreneurship on Sustainable Development of Sport Tourism Based on Karmen Model. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 18(45), 205-224. [In Persian]
 - Keshtidar, M., Nazari Torshizi, A., & Heydari, R. (2021). A meta-analysis of studies on sports tourism development in Iran with an approach to identify the factors affecting it. *Sport Management Journal*, 13(2), 511-537. [In Persian]
 - Khajehpour, A., Dosti, M., & Taheri, R. (2016). An Analysis of Sports Tourism Attractions of the Province of Khorasan Razavi Using AHP and SWOT Mix Models. *Tourism and Leisure Time*, 4(7), 53-62. [In Persian]
 - Khalo Firozabadi, A. (2013). Factors affecting the development of sports tourism in Mashhad [MSc Thesis]. Tabriz, Iran: Tabriz University. [in Persian]
 - Khodabakhshzade, A., Ghahraman Tabrizi, K., & Sharifian, E. (2020). Designing a Model for Evaluating Indicators of Sport Tourism Development in Iran. *Applied Research in Sport Management*, 9(2), 41-50. [In Persian]
 - Liu, D. (2016). Social impact of major sports events perceived by host community. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 17(1), 78-91.

- Moharramzadeh, M., & Imanzadeh, M. (2019). Investigating the development strategies of adventure sports tourism in Ardabil province. *Journal of Sport Management and Development*, 8(4), 2-17. [In Persian]
- Nobakht, F., Etagiya, N., Amiri, M., Qarakhani, H., & Ashrafi, N. (2014). Investigating effective factors in the development of sports tourism in Ardabil province and providing implementation solutions. *Sports Science Quarterly*, 6(13), 103-123. [In Persian]
- Pan, S., Santos, C., & Kim, S. (2017). Promoting tourism, projecting power: The role of television commercials. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 34(2), 192-208.
- Parsamehr, M., Nouri, M. S., Mahtab, N., & Veisi, K. (2023). Designing a Model for the Development of Iran's Sports Tourism Industry and Explaining its Future based on Scenario Writing in the Horizon of 1420. *Sport Management Journal*, 15(1), 313-330. [In Persian]
- Pellegrini, M.M., Rialti, R., Marzi, G., & Caputo, A. (2020). Sport entrepreneurship: A synthesis of existing literature and future perspectives. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 1(1), 1-32.
- Pirjamadi, S., Motahhari, M., Karoubi, M., & Mahmoudi, A. (2022). Identifying Marketing Feasibility Indicators of Sports Tourism Development in Free Trade, Industrial, And Economic Zones in Iran. *Tourism Management Studies*, 17(57), 47-78. [In Persian]
- Provistel Hider, A. (2018). South-South medical tourism and the quest for health in Southern Africa. *Social Science & Medicine*, 12(4), 313-320.
- Saeedeh Zarrabadi, Z., & Abdollah, B. (2013). Evaluation of Factors Affecting Development of Chabahar Free Tourism Industry Using Network Analysis Process (ANP) Method. *Iranian Journal of Architecture and Urban Planning*, 6(1), 37-48. [In Persian]
- Salahie, F. (2018). Factors affecting the development of mountain sports tourism with a focus on innovation [MSc Thesis]. Mashhad, Iran: Hakim Sabzevari University. [In Persian]
- Tajzadeh Namin, A., Tajzadeh Namin, A., & Niknam, K. (2013). An attitude on the marketing mix of sports tourism in Ardabil province from the point of view of domestic tourists. *Tourism Management Studies*, 7(20): 49-80. [In Persian]
- Veicy, H. (2018). The study of Tourism Industry in National Basic Laws of Islamic Republic of Iran. *Strategic Studies of public policy*, 7(25), 93-112. [In Persian]
- Weed, M. (2020). The role of the interface of sport and tourism in the response to the COVID-19 pandemic. *Journal of Sport & Tourism*, 24(2), 79-92.